

Bir vaxtlar bu zərif çiyinlər misdən, gildən hazırlanmış səhəngləri neçə də zərif şəkildə daşıyırdı. Kənardan bu zərif qızların ağır səhəngləri necə daşması da adama qərribə gəlirdi. "Görəsən buna necə gücləri çatır, bu qab onların çiyinlərin əzmir?" kimi fikirlər də xəyalımıza gəlirdi. Elə bununla bağlı nənələrə, bibilərə suallar da verirdik. Onlar isə səhəng haqqında o qədər gözəl məlumat verirdilər ki... Səhəng barədə aldığım məlumatlardan yaddaşımın bir küncündə qalanları indi də xatırlayıram.

Çox təəssüf ki, bizim gəncliyimizdək səhənglər qızların çiyindən xeyli vaxt idi ki, enmişdi. Səhəng də, incəbelli qızların axşamüstü bir yere toplaşdıq bulaq başına getmələri də bizim üçün bir uşaqlıq xatirəsidir...

Nənəmə sual verirdim ki, ay nənə nə üçün qızlar suyu vedrədə, çaydanda daşımır? Bu səhəngi necə qaldırıb çiyinlərinə qoyurlar? Nənəm də cavabında deyirdi ki, ay bala, səhəng vedrədən yüngüldür. Vedrədə su daşımaq adamın qamətini əyər, lakin səhəng əyməz. Çünki onun ağırlığı çiyin ortasına düşür və orada sanki iki hissəyə bölünür. Çiyin arxasına və önünə. Ona görə də nə ağırlıq hiss olunur, nə də qamətə zəreri olur.

Nənədən su istəyəndə də səhəngdən verərdi. O vaxtlar kəndlərimizdə bütün evlərdə soyuducu yox idi. Suyu səhəngdə saxlayırdılar. Buz kimi qalırdı. Adam içəndə dişləri qamaşırdı. Nənəm deyirdi ki, səhəng suyu sərin saxlayır. Çünki səhəngin hazırladığı material misdən və gildən olur ki, onların hər ikisi suyu sərin saxlamaq qabiliyyətinə malikdir. Həm də səhəngdə günlərlə su qala bilərdi, lakin o əsla köhnəlməzdi.

Yayda kəndə gedərdik. Nənəgildə, bibigildə yay uzununu mənalı günlər keçirərdik.

SƏHƏNG:

biz nəslin xatirələr toplusu



mirlər, almağa məcburdurlar, qiymətini qaldırırlar. Yazıq tələbə də bu sulardan alır, içir. Lakin su da su olardı kaş...

Elə bu arada kəndlərimizin buz bulaqlı suları xəyalımda canlanır. Tərtəmiz, göz yaş kimi şəffaf, saf suları. İlin dörd fəslidürmədən axıb gedən, səndən onu içmək, daşımaq qarşılığında heç nə istəməyən bulaqları xatırlayıram. Ulu Yaradanın insanlara bəxş etdiyi bu bulaqların su kimi dəyərli nemətini indi alverə çevirənləri görəndə "bəs o bulaqların haqqını kim ödəyəcək?,- deyə düşünürəm.



Fikirləşəndə ki,

o bulaqlar təmizliyi, tərəvəti, saflığı haradan almış görəsən, əli səhəngli, incəbelli qızlar gəlir xəyala. Bulaqlar, sözsüz, paklığı, təmizliyi, gözəlliyi o qızlardan alırdılar. Bulaqlar sanki bir gənc oğlan, qızlar isə onların sevgilisi idi. Bulaqlar bu qızların hər axşamüstü yolunu gözləyirdi. Onların gəlişi ilə çağlayırdı, axırdı, tükənmək bilmirdi. Onların paklığı ilə paklaşırdı...

Oğlanlar isə bilirdilər ki, axşamüstü qızların bulaq başına getmək vaxtıdır. Ona görə də özlərinə qız bəyənək üçün onların toplaşdığı yere yaxın və ya bulaq yollarında gözləyirdilər. Elə ki, qızlar gəlib oradan keçir, onlar də bəyənir, qızlara söz göndərir, "hə" cavabı alanda elçilərini yollayırdılar. Bu incəbelli, çiyin səhəngli qızlar isə eşidirdik ki, bir evin gəlini oldu. 4-5 il sonra bu gəlin bulaq başına öz qızı-əlində kiçik səhəngi olan balası ilə gələrdi. Ona bulağın yolunu öyrədərdi. Su daşımağın qaydasını, səhəngin necə aparılmasını, doldurulmasını, ağzının tıxacla qapanmasını, çiyinə qaldırılmasını öyrədərdi. İllər ötər, bir də baxardın ki, o kiçik qız bulaq yollarındaca gənc qıza çevrilib, sevib-sevilir...

Elə səhənglə bağlı xatirələrim də o mənalı günlər toplusundandır.

Bir neçə gün əvvəl işə gələrkən bir qadının marketdən çıxıb əlində su dolu 10 litrlik plastik qabı çiyinə qaldırması ilə həmin səhəngli günlərə qayıtdım. Bakının isti küçələrindən bir anlığa kəndlərimizin axşamüstü gözəl görüntüsünə, bu görüntülər fonunda isə gənc, incəbelli qızların çiyinlərində səhəng, ahəstə gülüşlə bulaqdan qayıtması mənzərəsinə qayıtdım...

Qarşımda ağır addımlarla irəliləyən qadının çiyindəki plastik qab, içindəki su

haqqında nə söyləmək olar bəs?.. Bu fikirlərlə qadına baxır və düşünürdüm ki, çox təəssüf. Təəssüf ki, nə o qab səhəng ola bilər, nə də içindəki su kəndlərimizin əlini bir dəqiqənin tamamınadək saxlaya bilməyəcəyin buz kimi bulaqlarının suyu ola bilər.

Bəzən eşidirik ki, bu plastik qablarda satılan sularla bizi yamanca aldadırlar. O suları elə burada-Bakıda krantlardan doldurub üzərinə hansısa rayonun, kəndin məşhur bulaqlarının adını yazıb bizlərə sırıyırlar.

Suyu alırsan, ağzını açırsan və qərribə bir qoxu ilə rastlaşırsan çox vaxt. Hələ həmin su o plastik qabda bir neçə gün qalarsa,

gör onu istifadə etmək olar? İçərisində qərribə bulanıqlıq gözə çarpır. Qoxusu da ki, Allah uzaq etsin.

Qiymətinə gəlincə isə, su elə bir qiymətə satılır ki, o, susuzluğu əsla keçirmir. Çünki qiyməti od tutub yanır, bu yanğı da onu alanı yandırır. 0,5 su 70 qəpikdir, hələ bu yaxınlarda 1 manata da almışdıq. Gətirib baxdıq ki, vaxtı da keçib, qaytarıb verdik özlərinə, sözüümüzü də dedik.

İndi şəhərimizdə əməlli-başlı su alverçiləri yaranıb. Hələ universitet bufetlərində suyun qiymətini bilirsiniz. Fürsətçilər tələbələrə soyurlar su ilə. Bilirlər ki, oradan çıxma bil-

Ardı Səh. 11



Əvvəli Səh. 10

Beləliklə, səhəng həm də əsrlərin sevgisinin şahidi bir əşyadır. Onun içərisində daşınan su neçə-neçə gənclərin qovuşmasına, sevgilərinin bir ailədə birləşməsinə şahidlik edib. Bəhs etdiyimiz bulaqlar neçə-neçə gənc qız-oğlanın görüş yeri olub. Onlar bulaq başında bir-birinə vəd verib, su haqqı ilə and içib, su kimi pak hisslərlə bir-birinə yanaşıblar. Bir-birinin yolunu su yolu kimi gözləyiblər. Şairə Sədaqət Dilqəmçinin misralara naxışladığı kimi:

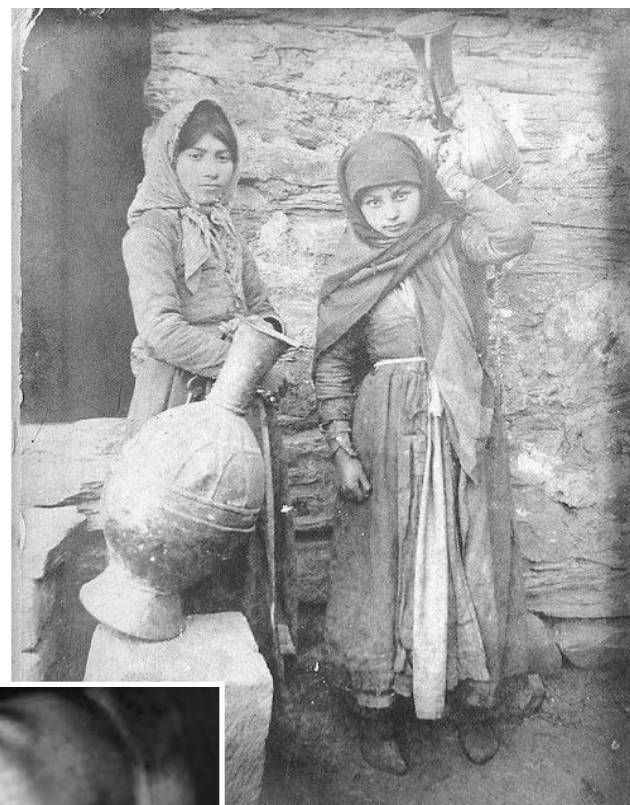
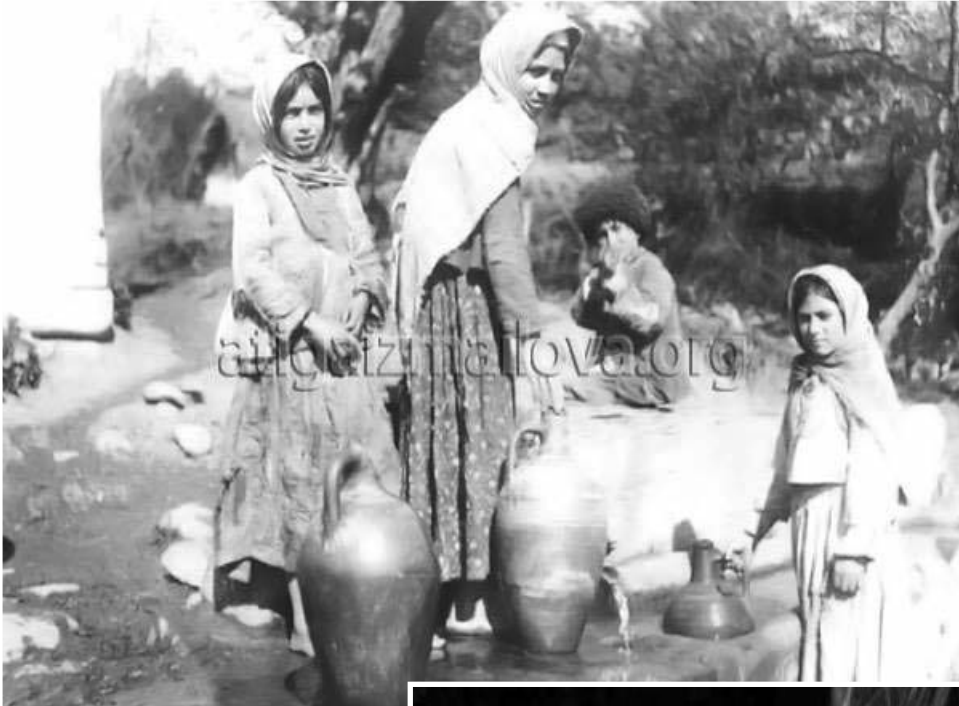
Dayan sözüm var,
Səndə gözüm var,
Demə dözüüm var,
Ay səhəngli qız.

günlərə getirib çıxarmışıq.

O səhənglər sonralar atıldı evlərdəki zirzəmi küncünə. O səhənglər ta nə əllərə alındı, nə çiyinlərə qaldırıldı. Nə içi illərlə su gördü, nə dabanı bulaq başına deydi. Müasirləşdik. Müasirləşdikcə də səhəngləri unutduq. Bulaqların məcrasını dəyişib yerini başqa bir məkana çevirdik. Sanki kəndlərimiz də donunu dəyişdi. Yollar asfaltlandı, qoyun-quzu səsi azaldı, təndirlərin qapısı bağlandı. Hər kəs müasiriyyə qovuşdu. Çörəyi də çörək çəxlərində bişirməyə başladılar. Suyu da çəkib getirib evlərinə qoydular. Rahatlıq arxasınca gedə-gedə bir də baxdı ki, sağlamlığımız da əlimizdən gedib. Çünki evlərə qapandıq. Bir addım atıb nə bulağa endik, nə də iki çörəyi təndirə vurduq. Evin içində, divanın üstündə əlimizdə pult, başladıq televiziya kanallarında seriallar axtarmağa. Daha sonra da həyatımıza internet daxil oldu, başladıq sosial şəbəkələrdə gəzməyə. Bulaqlardan fərqli olaraq sosial şəbəkələr bizi buraxmadı. Bulaq başındakı axşam



SƏHƏNG: biz nəslin xatirələr toplusu



endirib əlinə aldı.

Baxdıqca düşündüm ki, bu çiyinlərə ağırlıq edən o plastik qab deyil bəlkə də. İtirtdiyimiz illərdir. İtirtdiyimiz adət-ənənələrdir. O günləri geridə qoyan bu günlərdir. Bu günlər ki, o səhənglərdəki suyu heç vaxt bu plastik qabın içərisindəki su əvəz edə bilməyəcək. O çoxu qurudulan, yeri də qalmayan bulaqlar yalnız xatirə olaraq qalacaq. Nə yenidən o axşam çağları olacaq, nə o incəbelli qızlar, nə əllərində səhəng, nə də onların yolunu gözləyən oğlanlar...

Elə bütün bunların üzərindən xətt çəkdiyimiz üçün də yeni bir aləmə düşmüşük. Plastik qabın içərisindəki su kimi həyatımızı özümüz öz əlimizlə bulandırmışıq. İndi o su kimi, bulaq başlarındakı sevda da qalmayıb. Əhd-peyman ozamanki kimi deyil. Dəyişir, tez-tez dəyişir: qızların geyimi kimi, oğlanların geyimi kimi... Qızların gülüşü kimi, oğlanların danışığı kimi... Qızların saçı kimi, oğlanların qısa şalvarları kimi... Qızların ucadan qəhqəsi kimi, oğlanların şit zarafatı kimi...

Axşamüstü, bulaq başı, incəbelli, səhəngli qız... Nə yaxşı, bu mənzərəni seyr edə bilməmişik ki, bu gün yazıb görməyənlərə çatdıra bilirik. Bəlkə də kimlər üçünə maraqlı deyil, lakin biz nəslin ən gözəl xatirələr toplusudur. Hələ bugünkü axşam çağları, "bulaq" başları, belləri əməliyyatla incəldilən, küçədə plastik qablardakı suyu ağzına dayayıb içən gənc qız-oğlanların fonunda o qədər heyifsilənəcək xatirələrdir ki, bunlar...

Mətanət Məmmədova

Bahar-barım ol,
Ol, dildarım ol,
Getmə, yarım ol,
Ay səhəngli qız.
Gülüm gül yanaq,
Gəl nişanlanaq,
Qol qanadlanaq,
Ay səhəngli qız.
Sazım naz öyü,
Bilsin qız öyü,
Al bu üzüyü,
Ay səhəngli qız.
Sonra elçilər,
Qapınıza gələr,
Toymuzu dilər,
Ay səhəngli qız.

Bəli, bu pak sevda, ülvi hisslərlə minlərlə toy olub. Xalqımız əsrlərdən bəri gözəl ailələrin təməlini qoyub. Bulaq başları, səhənglər öz təmizliyini, saflığını həmin ailələrə verib. Nəticədə ailə dəyərlərimiz formalaşmış və o dəyərləri biz uzun illər qoruyub saxlaya-saxlaya bu



çağları sosial şəbəkələrdə sübh çağını gətirdi. Qaldıq sosial şəbəkələrdə. İlişdik sanki, qopa bilmədik.

dər, özü isə səhəngdən yüngül olsa da, qadının çiyinə ağırlıq verirdi. Qadın onu yerə

Qopmadıqca da bulaqlardan, səhənglərdən, kədlərimizin axşamüstü gözəl mənzərələrindən uşaq qaldıq. Biz əslində keçmişimizdən uzaqlaşdıq. Özümüzden uzaqlaşdıq.

Qadın bir az sonra su dolu plastik qabı çiyindən endirdi. Çünki o səhəng rahatlığında ola bilməzdi. İçərisindəki su səhənglərin tutduğu qə-